

XLVI Saimon fiskaalim

1891-2 ja ensesijon tulo kassa  
pit. kassa tu kassa see is 22  
regi ble fiskaalim, i de  
tötetä be, vi.)  
ald.

XLVI

XXI.

703.

Ért. dec. 31. 1863

Hajzó Andris

elbeszélő költemény.

"Rozzlásnak indult hajdani erős magyar,  
Nem látod, véred miként fájul!"

(A szöveg a mellékelt levelben  
mezkeszi magyar.)

- Toljad feljebb a kádat, mert  
 az agyag itt az éjjeli eső által  
 megpuhult, - mondá Gábor,  
 hogy jobban horra férhesünk.

Andris sötétlenül felgyür-  
 te ingujjait s ironitól dar-  
 zadó karjaival játszva lödi-  
 tá a jökora kádat a diófa  
 alá, hol a talaj kevésbé volt  
 átárva. —

A snöllőhegy hátterében emel-  
 kedő magasabb hegycsor er-  
 deit lassanként elborítá a  
 hajnalpiros, az égen fosiladoró

és rórsasimü bányafelhök  
 könnyű selyő által ringatva  
 és kergetve fogosdit játszó-  
 tak egymással, a pacsirta  
 kéjittasan dalolt a reg-  
 geli úde levegőben. —

A leányok s legények seré-  
 nyen horra láttak a szedés-  
 her s puttonyaik dió snöllő-  
 tartalmát a kádba töltö-  
 gették. —

Andris saporán tapo-  
 sott a hordóban, bodorfüs-  
 töt eregetve makra piszája  
 ból snéka elmitárva tekint.

getett a nemszéd szőlő" felé.

- Amott jó Batók bátyám,  
mondá apjához fordulva.

- Eppen jókor, ugyanis sok megbe-  
szélni valómm van vele, - vison-  
rá atyja.

- Flanem után beérle rá,  
hogy Ersit is magával hoz-  
za délután, mert urambá-  
tyám az utóbbi időben leá-  
nyára nagyon rá tartós.

- Bizad csak veám, tudom  
nem lesz semmi panaszod,  
visonrá apja, - eljö Ersi, el

Isőli néned, djönek rokona-  
ink, ismerőseink s mulatund  
kiválógos virádtig.

A mint Batók sekeréről  
leszállt, az öreg Frájó eleibe  
sietett s kölcsönös üdvölet  
után keret soritottak egymás-  
sal. - Különös ellentétet  
kiperett e két férfii egymás-  
sal.

Frájó Gábor magas, sovány  
testalkatú, erősen kiálló po-  
facsontókkal s bal arcrán  
hőszurdad sebfordalással,

katonásán kipödört bajna,  
még mindig ifjú türel  
és élénkiséggel ragyogó szemei,  
sao orra, merész, egyenes homla-  
ka rokonoeressé tevéköt,  
bár ősr, de még mindig sü-  
rü haja fürtökben ornolt  
le vállára. —

Batók Bálint ellenben  
termetre alacsony és potrohos,  
hímlőhelyes és gömbölyded  
arccal, kissiny, pislogó szemek  
és fitos orral; borontos már  
össel tarkált bajna, szakálla  
és haja jötoenesnek vallották.

— Látom nálad már javában  
folyik a süretelés, — mondá  
Bálint — igaz, voltam Trófi  
sügornőmnél is, ugyan sokáig  
sabadott; mert még mindig  
betegeskedő, de kedvedért kijö  
s kijönek aratyafiak is. —

— Mentül többen lennek, annál  
jobban fognak mulatni a fiata-  
lok visorára Gábor. —

— Jó regelt apám, Gábor bátyám!  
kiálta vidorán egy a szülő felő  
végéből lefelé jövö leányzó. —

— Adj Istent, visorára mindket-  
tő. — Derék leány vagy Ersim!  
mondá Batót, — mint látom

jól korá fogtatók a munkához  
s rövid idő alatt kényen leülnék.

- Mint apám uram parancsolta,  
viszorra Erisi, - már kora haj-  
nal óta süretelünk. -

- Nos után délután átjön kor-  
ránk Erisi egy kis táncra? - kér-  
de Fajró. - Ha apám uram meg-  
engedi, sives örömet. - Erre-  
gyünk minden birományal, is-  
métlé Bálint.

- Most pedig utána kell lát-  
nom, hogy én is mielőbb kísér le-  
gyek, a visontlátásig. - mondta  
Gábor. is sietve eltávozott. -  
Az még nem tudod kedves le-

ányom, hogy Fajró nincd is ki-  
jö, - mondta Bálint fontosko-  
dólag leányához fordulva, - igye-  
sen foglódjál tehát körül,  
mert a gardag örökség csak veád  
vár. - Bizad veám kedves atyám,  
- viszorra Erisi - tudom meg-  
lesz velem elégedve. -

Batók erután a süretelők  
köré ment, Erisi pedig a kö-  
zeli rórsabokoról egy letépett  
rórsasálat keblére tűrött, s  
vidáman dalolgatva a süre-  
telökhöz viszatért. -

Vig énekis hangrott a  
szőlőhegy minden táján, a  
sok süretelő csak igyson.

gott mint köpüben a mék-  
raj; az octoberi nap verőfénye  
s még mindig meleg sugarai-  
val árasztá el a kies vidé-  
ket. —

Délután csakugyan jött ko-  
csi, kocsit után, gyülekeretta  
vendégsereg s nem győtte elég-  
gét soval Gábor a síves fogad-  
tatást. —

A rég várt Zsófi néne is itt  
megérkezett, sietve ment el  
be Kájró's neje söt üdvözölve  
lesegíték kocsijáról. —

Régi rabási, erüst gombod-  
kal süvön kivarrott ködmen

födte a tivorteletet gerjesztő ö-  
reg asszonyt. A hóforas senve-  
dés mily barárodakat vont  
sápadt homloka és arcrára,  
melyen beeső szemek s edderjes  
kék gyűrű övedre körül; de  
arera' is rájárnak nemes sa-  
bása még mindig egykori  
népölgére vallottak. —

Lassan, lépkedve ment Káj-  
ró's neje kisérteben a lugasfe-  
lé. —

— Hoggyan firt az idej ter-  
més? — kérde Gáborhoz fordul-  
va. — Solhal gardagabban  
mint a multévi s reménylen  
jobban is, — visonrá Gábor. —



Fresőbb Batók is útjött le  
anyáival. —

Andris a vígan patogótűr  
felé helyezett bogrács körül  
forgolódott, melyből a párolgó  
gulyáshús ítvágyat gerjeortó  
illatával oda esábitotta a mus-  
tos nőjű, dévaj gyermekha-  
dat. — Kájoné is Ersi a  
tányérok, kanesők, poharak  
s egyéb evőeszközök rendszeré-  
vel voltak elfoglalva. —

Odőkörben megérkerett ar-  
elkísített cigánybanda smi-  
dön egyenként lemánkáltat  
a kocsirol is nagy bögös is bö-

göjével iparkodott volna le-  
kánolódni; hogy, hogy nem le-  
léptében megcsúszva s egyen-  
súlyt veszítve, bögöstől együtt  
eltherült a puha agyagban. —

Nagy nevetés meg hahota  
kört feltáparkodott, mit  
megagyagorott ábráratas  
keri még inkább fokartak. —

— Még ers sem törtint velem,  
bégatta sivalmasan. —

Emulatságos jelenet után  
elhelykerettek a diófa alá s  
rárendítettek egy türes csár-  
dásva. —

Nosna megeredt artán a —

táner, újjongott, nagyokat kurjongatott a neki türesedett fiatalaság; a nőllök aljából, hol itt, hol amott pinstolydurogatás hallatszott fel, mely még szilajabbá tette a jókedvet. —

Miközben Andris Erssivel táncra perdült, a szép leány karesztermette, kipiropult arcra, lángoló feketé sernei, vállát verdeső, lollófelete, (két vastag) hajfonata kedvesit boldogságában kiejtassá tette. —

Az öregek is kijöttek a lugaskól s örömmel legeltették

serneiket a fiatalokon. —

— Néred csak, szép pár lesz ebből a két gyermekből, — mondta Zsófi néne Bálinthoz fordulva. — Ha Psten úgy akarja, miért nem, — visonra Batók.

A csárdás végertével Erssi megteritette a lugasban lévő asztalt, Krajóné meg felhordta a bográcsból <sup>+merített</sup> mert párolgó gulyáshúst s a többi irletesnél irletesob ítheket. —

Zsófi néne az asztalfőnél, jobbról balról Bálint és Gábor, az atyafiság többi része pedig, ki hol kaphatott, helyet

foglalt. - Erősi nénye körül se-  
gedkerett, irlett a gulyáshús, a  
hideg libapecsénye s a többi  
jobb nál jobb süreti étek. -

Ar tán megeredt a pohár ko-  
crintgátás, csakugy patakrott  
ar aranyosimű, finom mus-  
katály bor; a hárigarda nép ál-  
domást mondott nénye s a vig-  
társaságra, mire a cigányok sürt  
renditettek. - A fiatalság is ar  
ihes gyermekhad, ki a gzeper  
letelpedve, ki állva fogyasutá  
eljö itvágyal a neki jutott részt.

A vaesora után megeredt a  
táncor újból. -

A sötét kék égboltozaton a hold  
erüst sarlója, a csillagok  
milliárdja enyhe fénybe  
burkolá ar örömtüreltől  
megvilágított tájat s a vi-  
dám süretelő népet. -

Frésőbb ar uraság sölleje.  
böl feleregetett sünpsompá-  
zó röppentyük s türijáték  
gyönyörrel ragadák el a bá-  
mín gyermeköcöket, sőt ar idős-  
beket is. -

Reggel felé kerdett orlador.  
ni a vig társaság, ki se kéren,  
ki gyalog távorván s nem egy  
ajkon nebesgették. -

"Rég nem volt ily jó és vig  
síretünk."

## II.

Be volt már nedve s gyűjt-  
ve a termés, takarmány, be-  
hordva a kukorica, arósi  
sántás' vetéssel is elkészül-  
tek; bekövetkezett a gardanép  
uron ideje, hogy arév fáradal-  
mait kisebb házi munka  
között kiheverhessék. —

Egy ködös novemberi estén Ba-  
tók házában kukorica postoga-

táskor kiszülődtek. — A fehérre me-  
szelt folyosó végén lévő kamrá-  
ban telepedtek le a leányok és  
menyeeskik, legényekkel vegyest  
a magasra hányt kukorica gar-  
mada aljában. — Avakablakban  
pislogó árva méhes-gyíren vilá-  
gította meg a kamrát s bentli-  
vöket. — Járt javában a mese,  
melyet néha hangosnevetés  
meg hahota rakított néha fél-  
be, valahányszor a pirosszemű  
kukoricát talált legény rom-  
sédnöjét meg akarta csókolni.  
Förbe, körbe sebbnél sebb da-

lokot énekeltek. -

Andris perse Ersije mel-  
lett ült s-a nép léány arera  
bigyulladt édes pillantásai  
tűretől; ha iness kedve meg  
akarta csipkedni, - ugyan  
hagyj nyugtot, - monda' bom-  
san s karját viszalökte. -

Fencsémával fején s kerében  
kedves tájték pipájával lépett  
be Batók a kamrába s mogor-  
ván körültekintett. -

Ersit kedvese mellett évre-  
vévén, haragosan ráfordott, -  
nem mondtaur már előb, hogy

a turót is vaját be kell esomago-  
nod a holnapi vására. -

Ersi emléksítve ismétlanul  
távozott. - Batól barátságatlan  
fellépése megörjintette egyelő-  
re a jó kedvet, ki a kemene-  
padkájára ült s rágyujtott pi-  
pájára. -

Nem sokára Krajó subájába  
burkolódorva irgatottan belépett,  
s jó estét - kívánva Bálint  
mellé ült, mikörben subáját  
levetette. -

- Fiepreld csak mi történt meg.  
int a koresmában, - monda' Bál-  
linthor fordulva, - a mint hoz-

zád akarok jönni, távolról ék-  
telen lármá s kiáltorás hal-  
latszik. - Fogjátok meg a gyil-  
kost! Fogjátok meg a gyilkost!  
kiáltorák többen. - En a segély.  
kiáltásra a kocsmá felé sietek,  
s a mint beléptem, a bániör  
tömeg előtt iszonyú vértócsá-  
ban látom fetrengeni Kallós  
Jancsit. -

Ancra halálsápadt volt, bal-  
karja is vállából patakzott a  
vér; csak nagy bajjal lehetett  
a padra felültetni. -

- Segény Jancsi! mondoga-

tá sajnálkora egyik másik a ku-  
koricafontagatók körül, a többi  
pedig reményesre halgattat-  
vább a somorú eseményt. -

- Anután napávan esoltam egy si-  
ránkoró menyereskire, - folytá-  
ta Gábor, "hozá mi hamarébb  
viret!" - s kerdtük locsolni ar-  
daláltat, a vértől lemosni s  
a menyjire lehetett a sebe-  
ket bekötönni. - A menyeresét  
lent balvállán is karján érte  
a fejressapás. -

Megérkerett e körben kétség  
be esett is siránkoró-neje; ki

nagy meheren, verette hara a tá-  
molygó sebesültet. —

Dávid kocsomáros réműl-  
ten szajvesríkelve jött fel alá  
a kocsomában, — tehete kiró-  
la, — mormolgatta magában. —

Birony, tehet róla, — mon-  
dán neki, — mióta art ar  
átkorott pálinkát mérí;  
ninesen hét, hogy valami ga-  
liba ne történék, külömben  
majd igazolhatja magát hol-  
nap a bíróságnál. — Szerel  
horád siettem. —

— Birony somorú is leverő aron  
közülmeny, folytatá komoly han-  
gon Gábor, — mikép kocsosodik  
el ifjabb nemredékiink: aron hi-  
szenben, hogy ar olesőbb itallal  
jobbán beíri, issra ert a megmér-  
gerett lövöt. — Hja! art mondják  
legtöbben, hogy erőt ad a munká-  
hoz; furusa egy erő mondhatom!  
mikor gyermekeik évről évre sat-  
nyábbak lesnek, bántja (mimod-  
egyikét) legnagyobb részét a váp;  
ar kőr meg nyavalyatörés. —

Artán már hányrak került  
dobra hára, földje, sölleje, hányan

jutottak már koldusbotra!

Emlékszem még, mikor tizenhétéves ével erelött Dávid a mostani kocsamáros hátán batyujával jött ide Lengyelországból is környékünkben faluról falura hárálni járt: most pedig az urasági kocsma (árendása) bérleje, van hára, földje, szölleje, pénze meg több mint mindnyájunknak együttvéve. —

— Biz az igaz, de hát miként segítsünk a bajon? — kérde' Bálint.

Miként! viszonra felhevülten Gábor, — egyserűen avál, hogy fel kell világosítanunk a segítségünket, takarítsa meg az itálra szánt pár fillérjét s artán hibe, — hoba, ha kedve kerkedik, — igyék; de akkor is inkább bort. — Frülömben a plébános meg a tanító is erélyes és jótévő körbenjárása is sokat segíthet a bajon. — Hisz ittunk mi is a magunk idejében, de mindig csak bort. A forradalom alatt, kivált a táborban sok'sem volt hiza az itálnak. —

Jakab napján ép a sátor elött borogattunk s beszélgettünk, a



midön viirkilet kor egysere fel-  
 riasit a trombitasó, mi boros  
 fővel pattantunk fel lovainkra  
 s néhány másodperc múlva már  
 reánk támadtak a vértsek. —

Nekünk sem kellett több az  
 őrnagy úr veréjoravára a vér-  
 teseknek silajul mekirohan-  
 tunk. —

A támadás hevében őrnagyom  
 mellé kerültem, esatlogott is  
 villogott a kard, hullott barát  
 is ellenség. —

A mint így viaskodunk, egy  
 vétes káplár őrnagyomat hát-  
 ba kapja s már kardját felem-

te ar ütése, mit látva mint a  
 villám sebibe ugratok lovam-  
 mal s egy merész oldalvágáson-  
 ra lebukik lováról. —

Csak artán vettem észre, hogy  
 a balorcámról valami meleg  
 csorog le. —

Egy hónapnál tovább kellett  
 sebern miatt a kórházban fe-  
 küdni; de meg is halálta ör-  
 nagyom szolgálataimat, ment  
 megkaptam az erüst érdem-  
 keresztet s hordom aróta a vér-  
 tes káplár kardja vágásával  
 együtt. —

Miután Gáborot üdvözölte volna  
a visszatérő Ersei, - rendbe hoztam  
mindent parancsod szerint, mon-  
dá felénkén atyja felé fordulva  
sartán leült két barátjához kö-  
zé. -

Bálint is Gábor rövid időmul-  
va kimentek az udvarra.

- Hallottam ma sógornőmmel  
váltál, mondá Bálint.

- Igen ott voltam, segény nagyon  
rosszul éri magát, visomra raj-  
zó, - már egy hét hete öri aragya-  
soba jött egyuttal végrendeletkeresé-  
is. - Gyantom, megint tenőga-

rod a végrendeletkeresre, - folytatá  
Batók - boszusan tépegetve boron-  
tos bajrát; - pedig kár a beteg,  
asszonyt ilyesmivel bolygatni,  
mert csak árthat neki. -

Már megbeszäss a múlt nyár  
óta aron jár ar ere, - visomra Gá-  
bor - csak rajtuk mulit, hogy ki-  
vansága szerint mielöb intérka-  
jék. - Beszéltem er igyben a bíró  
meg ar esküdtelkel is, kik kérel-  
a tanuskodást elvállalni s remény-  
lem, hogy a végrendelet a jövő hété-  
rendben lesz, s nem leend ellene  
semi kifogásod. -

Ha már minden áron annyira  
vagy utána, - visonra ingerül-  
ten Bálint, - igy is em bá-  
nom. -

- Lásd kövös érdekiünk s gyermek-  
keink jövője kívánja ert, - csit-  
ta Gábor - s ha elmégg hora, ne-  
llenkerül ar áldott öreg asszony-  
nyal. -

- Attól ne tarts, - visonra sa-  
raron. -

- Már későre jár ar idő! - Kiál-  
tott be Gábor a félig kinyitott  
kamra ajtón át, - jöjj fiam,  
menjünk hara. - Vontatottan

kelt fel Andris ültéből s mind-  
kettő - "jó éjt" - kívánva, mikör-  
ben Andris hosszú, sovár pilan-  
tást vetett kedvesére, - eltávo-  
zott. -

- Befejertetek ti is mára a  
postogatóst, - monda dörmögve  
Bálint. -

Ar előbb vig társaság, kölesö-  
nös idővellet után, komoly han-  
gulatban vált el. -

Batók a miéset eloltotta s  
a kamraajtáját berárva, ar  
interai robiba ment.

Ersi ar ágyak megvetésé-  
vel már kéren volt, midőn a

sobába belépett.

Az ódon díófa antalon elhelyezett lámpás, barátságos világoságot árasztott el a kényelmes lakhelyben, a két uterai ablak körött álló fiókos ruhaszekrény fölött egy csinos tükör függött, melynek aljában fényképek voltak elhelyezve. —

A két megvetett ágy pattyolat fehér vánkosaljai s dunyhái barátságosan hívogatták a fáradt tagok kipihentetésére. —

A szél titokratosan sügött

büggött a kályhában, az ajtó mellett felfüggesztett kalucsera pedig vidáman kettyegett. —  
Siótlannul, mogorván járt felső alá Bálint a sobában. —

Amitől tartottam, — dörmögte magában, mégis bekövetkezett; persze minden áron szeretne megörövidíteni, de abból nem lesz semmi. —

Te minden intésem sellenvetésem dacára még mindig Andris után bomlasz, — mordult Baktok leányára, — hi külfömben sem hozád illő, kinek még a katonáskodás is le kell szá-

mólnia. -

Kaphata te még nálánál min-  
dig módosabb s rangosabb fér-  
jet: mert el ne feledd, te  
Batók leány vagy, nemese-  
bb leánya. -

- De kedves atyám, én Andriót  
gyermeksége óta ismerem,  
viszonyra engedtelőleg Ersi-  
velé nővekedtem fel; aztán  
Zsófi néniem is úgy beszélt  
róla mindig, mint leendő fér-  
jennőről, ő talpraig beszűletes és  
szorgalmas ember s nem tehetek  
róla, ha szeretem. -

- Egyszer mint orár - kiáltott

haragosan leányára, - te azt fogod  
teni, mit jönnek találol s néked  
parancsolok; a mint a házat rend-  
be hortad, átmegy holnap néniéd  
hez, most pedig felüdjél le. -

Bálint még jó darabig jó dara-  
big fénymaradt, ragyujtott jóipa-  
jára s gondolataiba elmerült. -

Egyeserre homlokára esap, - meg-  
van! - kiáltott fel halkán se-  
get seget! - te ki akartál en-  
gem jätörani, s mégis a rövid-  
bet fogod hívni s ördögi mosoly  
járt ajkai körül. -

Ersi már még ar igarak ál-  
mát aludta, midőn Bálint

még sokáig hánykolódott á-  
gyáiban, míg rajta is arálm  
erőt nem vön. -

### III.

Mióta Zsófi néne betegsége  
agályos fordulatot vett, Ersi  
naponta mellette volt, gon-  
dosan s gyermekie odaadó ve-  
retettel ápolta. -

A gyöngye, betegasszony pedig  
sívesen látta kedvencét s nem  
egyszer birtata, - ne agódjál Er-  
zölkém, majd gondoskodom én  
nőlad s boldogul fogor élni And.

risoddal. -

Szomorúan sóhajtott fel ilyen-  
kor s méltanul hallgatta tiszte-  
letre méltó nényének jóindula-  
tú intéseit. -

Fajró is Batók srinte gyalor-  
ta átjártak a betegher. -

A végrendelet a községbíró is  
es kiadtek, mint tanuk jelen-  
létében a maga rendje s módja  
szerint elkészült; melyben a  
jósvivő néne nem csak rokonai-  
ról gondoskodott gardagon, ha-  
nem a templom isaffalu szejé-  
nyei számára is tekinthetlyes  
összeget hagyott. -

Hideg, szép decemberi nap volt,  
a gyermekek hólabdáikkal do-  
balódtak, a sránkák vig csilim-  
geléssel siklottak a megfagyott  
havon tova. —

Kajriók a diornótóral voltak  
elfoglalva, az alkalmat felhasználva  
Batók átment betegsö-  
gornőjéhez, hogy vele ravartala-  
mul érintkezhesék. —

A barátságos, csinos ház előtt,  
a tágas udvaron terebélyes, most  
lombtalan, sudar fák állottak,  
az istállóból lovak nyerítése  
hallatszott ki, a csimerezők  
rök egymást öklelve a vályu-

nál éppen itatáson voltak. —

A családtagok a sokottnál esen-  
devebben végete dolgát smin-  
den lépten nyomon jölet és gar-  
daság látszott. —

Batók halkán nyitott be a  
beteg szobájába, Ersi a virágok-  
kal telt ablakok egyikénél ült  
svárogatott, a tágas szobát a  
téli nap enyhe fénye világítja  
meg. —

A beteg hófehér főkötővel a fe-  
jén, felig ülő helyzetben volt  
a magas ágyon. —

— De napot kedves sógorasszony-  
hogyan éri magát? — kérde Bató-  
lirt. — Se jobban, se rosszabbul, —

viszorra köhiesélve Zsófi, - jöjj  
közelebb, ülj le mellém Bálint,  
sok fontos beszélni valóm van  
veled. -

Bálint a beteg ágyához tölt  
széken, isendesen elhelyekedett. -

- Ne vedd rossz néven kedves Bálintom, - kérdi meg sógorrője,  
hogy nem kíváncsogod szerint  
cselkedtem, de hát szeretném,  
hogy sent legyen körtetek a békeség:  
a mult nyáron is összeke-  
tél Gáborral szerüs kertem miatt,  
pedig jól tudtad, hogy nekem ad-  
tam használatul. -

Reménylen, nem lesi panasrod  
irányomba, gondoskodtam ró-  
lad, leányodról, - smintha elfá-  
radt volna a beszédötöl, pihézve  
viszadölt párnájára. -

- Frájszólról sem feledkertem  
meg, - folytatá halkabban - hi-  
sem, hogy leányod boldog  
les kerestfiával, lásd lelki-  
ismeretem parancsolja, hogy  
végrendelkerem sigy a perpat-  
vart körtetek megszünntesem. -

Jöjj ide Erszilém, - monda  
valamivel hangosabban, nyisd  
fel a szekrényt, ott van kulcsa  
a virágos csészében s felső fiók



jában, jobbra többi irataim mel-  
lett a végrendelet.

Bálint élenk figyelemmel  
kísérte leánya minden mor-  
dulatát, midőn ~~az~~ ar ódon  
orokmányt kinyitotta s a kívánt  
okiratot ninjének kézbesítette.

- Látod kedves sógorom a végren-  
deletem s az olgáljon gyermekei-  
tek boldogságára, - monda veske-  
tő kerekkel átrnyujtva az öt pe-  
cséttel ellátott okmányt; kimo-  
hón és idegesen mintegy láras  
állapotban vevé kezeihez az iratot.

- Frösönöm, az Osten áldja meg ir-  
te sógorasszony, - visonrá a végren-  
deletet visnyujtva, melyet le-  
ánya, Zoófi kívánataira előbbi  
helyére visszatett.

- De kár volt a végrendeletkeresésel  
enyire sietni, - folytató Batók-  
ház sógorasszony nem olyan ve-  
sélyes beteg s ha megjö a tavasz  
enyhiülni fog betegsége is.

- Bár csak így volna, visonrá  
szenvedően, - de magam érsem  
legjobbhan, hogy gyengülök nap-  
ról napról napra; leánimoltam  
is már az élettel, így legalább  
nyugtón meghalhatok.

Nem kellily sötétén gondolkor-  
 nia sógorasorony, majd megoegíti  
 a jó Isten s felépül betegségéből  
 mihamarább, - folytatá nérvét  
 teljes hangon - te pedig Örse jól  
 viseljed gondját kedves néne-  
 nek, mikörben felkelt nékeröl.

Zsófi sovány, kisanótt kerít  
 nyugtá a távorónék s meleg kí-  
 sornításal váltak el egymástól.

Mintha lidércnyomástól szá-  
 badult volna meg Batók, a  
 mint a vobából kilépett, sa-  
 badabban érte magát him  
 a coikorgó hidegben.

Kerrieny lelki harcot kelle vív-  
 nia önmagával, <sup>ment</sup> jósiwü sógor-  
 nöje nemeslelkü is bánatos sa-  
 vai felköltötték lelkiismeretét.

Flarairkerve, mégrendes jóit  
 vágya is kianyrott ar ebédher s  
 amint azt gyorsan elkölté, rá-  
 gyujtott pipájára.

- De hát én kiáram a rövideb-  
 bet! - kiáltott fel, haragosan top-  
 pantoa lábával, - a mire oly bir-  
 ton s oly sokáig vára kortam, <sup>art</sup>  
 azt majd más vredeje el ellölem.

Nem, voha sern! másként fo-  
 gunk mi sárvolni Gábor kám,  
 mint te gondoltad, te kihív-

tál a harorra, ám folytatásuk,  
majd meglátjuk, ki lesz a  
győztes.

Az áldott sógorom bikéltető  
szavai mint a pára szitforla-  
dottak s felrúdult benne a kap-  
siság kaján ördöge.

Csak éjjelre ment hara rende-  
sen Ersei s távorta után Pan-  
na, nényé régi, hű esclédje foly-  
tatta a beteg ápolását.

Egyik regelen a sokottnál job-  
ban érte magát, könnyere-  
vel élénkebben beszélgetett, sőt  
dél felé ebédjét is jóirűen megette:  
de így két óra tájban délután

egyszerre elhomályosodtak szeméi,  
melle hörögni kezdett, s alig tu-  
dott lélekretter jutni, ettől kezd-  
ve félre is besélt. A rögtön élé-  
hivatott orvos segélye sikertelen-  
nek bizonyult s vilárménye se-  
rint a haláltusa megkerdö-  
dött.

A rokanok időközben a közlő  
vesélyről értesítettvén, megjelen-  
tek.

Úgy négy óra tájban kinyitot-  
ta meredt tekintetű szemét s  
miként az alvó félben levő nécs  
még egyszer fellobban; a sobá-  
ban levőket magához intve, egy

mely lélekretvétellel s bágyadt hangon mondott: "Osten vele tek" - kel nemei örökre lerául-  
tak.

A női könnyeret hangos rokogás-  
ban tört ki, sőt még a férfiak  
nemei is könnybe lábadtak.

- Segény-aldott Lőfink-  
mondái elfojtott hangon Já-  
bor, - elhagyott miniket örökre.

A rokonok somorúan bú-  
csortak egymástól s min-  
tán Fajró a legörökkésesebb  
intérkedőket megtevé; Pan-  
nára a hü eselédre birta a harad-

Batók leányával harament, Er-  
sei bair mely bánattal eltelve, né-  
ha keserves rokogásban is kitört;  
munkája után látott; mert a-  
hártartás távolléte alatt ood-  
ban hátramaradt.

Atyja rövid idő múlva felölté  
bundáját s eltávozott harulról.

#### IV.

Batók sietve végig haladt a  
falun, ropogott gyors és kemény  
lépte alatt a hó, a falut már jó  
darabra elhagyta; midőn jobbra  
az orrágúttól letért s néha térdig  
erő hóban egy kis hárikó felé tar-

tott, mely a virágoknak a szétör-  
tan fekvő háraitól félreesett. -

Sötét virákok fellegek fedék ar-  
cset, sűrű köd erekedett ané-  
ma és elhagyatott tájra s a még  
elhagyatottak visköra. -

A mint Batók roszant ajta-  
ját kinyitotta, kellemetlen  
füstörög és dohos levegő ütötte  
meg orát a sötét kamrában,  
s melybe csak itt ott üveg' és pa-  
pirosal betákoltt ablakain  
sűrödött át némi világosság. -

Falai s gerendáirata sűrű pöl-  
halókkal voltak ellepve; egyik  
szögében a rongyokkal fedett  
ágyon egy görnyedt alak babrá-  
lódott. -

A belső zajára ijedten megfor-  
dult és összekusvált önhaja rendet-  
lenül hullott ráncos homlokára  
s beesett arcára, apró virákok sze-  
mei még mindig élénken villog-  
tak s balkeze sovány ujjai közt  
egy ócska ruhát tartott. -

Fő szót Vera, mit csinál?  
kérdé Bálint. -

- Adj Osten, - visorvra a kurusz-  
lónó, - mint látja nemre-  
tsem régi gulyármat foltor-  
gatom, minek kisönhetem  
a szerencsét. -

- Hallottad már, hogy Loo-  
fi sógorom meghalt?

- Hogyan? a nemretes asszony meg-  
halt volna, - kérde meglepetve.  
ily hamar?

- Birony kiservedett a segény  
asszony, még a mult hetekben  
tette meg végrendeletkeresét,  
Kajró unrolására. -

- Természetesen én így ar örök-  
ségben tetemesen meg lettem  
rövidítve, pedig ert szeretném  
meggátolni, - monda halkab-  
ban - Verához lehajolva, - ki ki-  
vanesian és szemeresítve figyelt  
Batókra. -

- Hajlandó volna-e te a vég-

rendeletet jó pénzért hereimhez  
juttatni? kérde Balint. -

- Hm, Hm! nagy dolog ám  
ar s nem olyan könnyű, mint  
atnemretes uram hiné, - vi-  
sorra fontokodó és fipitó han-  
gon, fejét bolintgatva a vén  
szipisttyó - mert ha balul ki-  
üt még a criminalis-elé is  
juthatok. -

Ne félj, gondoskodni fogok  
arról, hogy ravartalanul fér-  
hesz hozzá, - folytatá irgatóttan  
Batók - s megigérem egyuttal.  
a mint átadod nekem a vég-

rendeletet, aronál lefűctek né-  
ked. sár forintot kőzpénben.  
- De ha már ilyen vakmerő-  
ségre sánom magamat, - vison-  
rá diányjogve Vera, mikörben  
mint hiúr járatta körül oremeit  
szócska ruhát balkeréből kiejt-  
ve, sovány, vékony újait tőrdel-  
te; - akkor talán háromsár fo-  
rintot is megérdemelnek: hisz  
a nemretes úrnak meg lesz a  
maga hussoros hasna, s nem  
böckärtat annyit, mint én.

Batónak sem kellett több,  
látta, hogy fog a pénz; - nem

hánom, legyen tehát annyi a  
mennyit kívánok, háromsár  
forint; hanem figyelj most ar-  
ra mit tőled kőrdeni s neked  
mondani fogok.

- Voltál már sögorriem hára-  
nál? - Már többször voltam, -  
visonrá - hisz a mult ősszel  
Pali köcsisát is meggyőgyitot-  
tam.

Tudod, merre van az uterai so-  
ba? - ott fekszik most sögorriem  
meghalva.

Tudom, hisz leánykoromban  
gyakorta suroltam.

A sroba jobb oldalán lévő régi szek-  
rény tetőjén a virágos csőrében  
van a kules, mellyel a szekrény  
legfelsőbb fiókját ki kell nyit-  
nod s melyben a többi irasok-  
tól jobbra fekszik az ötpécsetes  
végrendelet. - Erisi leányom  
Pannaival<sup>mal</sup> este kilener órákor  
hozám jönök, a sroba kulcsát  
pedig a konyhaajtó mellett  
élesszekrénybe tétetem. -

A mint tehát észreveszed,  
hogyakét leány távozik, a sro-  
baajtót kinyithatod s a vég-  
rendeletet a szekrényből kivé-  
szed. -

Hanem úgy vigyázz arra az

irásra, mint oromed fényére. -

- Ne féljen nemretes uram, mindent  
parancsolata szerint fogok telje-  
síteni, viszonrá semhunyóvítva  
a kurucolónő. -

Hanem, hol adjam át a végren-  
deletet?

Ogar, majd elfelejtetem, felelé  
Batók - még e héten pinteken dé-  
lután ilyen időtájt hozád jövök,  
s akkor átadhatod. -

- Nos artán óvatosan járj el Vera,  
mondá még halkabban Bálint,  
mikörben pár forintot csosztatott  
sovány keribe s jó éjt - kivárva  
távozott. -

- Jó éjt nemretes uram! kösörönm



siépen, - viszonrá a sietve távorónak,  
a kapott pénst pedig gyönyörrel  
morrsolgatóva, zsebre dugta. -

Batók hisö estve érkerett hara,  
s jól esett megdermedt tagjai-  
nak a melegroba. -

A mint a toronyóra fél kilen-  
cet ütött, a konyhában dolgoz-  
gató Ersit behívta. -

Flórad át leányom néned há-  
rának varrott új ingeimet, mon-  
dá Batók, s kisérjen el Panna,  
mert nem szeretem, ha holmind  
sét van róvva. -

Ersi bár keletlenül, de szótla-  
nul átment. -

A vén kuruszlónó már a som-  
szédhár kerítésénél kullogott,  
leove a két leány távortát, mi-  
re nem helle sokáig várakoz-  
nia; mert rövid idő múlva a  
két leány sorosan egymás mel-  
lé simulva s halkán beszélget-  
ve ar utera tulsó felére átment. -

A mint látta, hogy már jó tá-  
vol vanál, mint egy vadmacs-  
ka ar uteraajtón át a konyhá-  
ba beosont s ar adott utasítás  
szerint, a srobaajtót halkán ki-  
nyitotta. -

Ar aontalon elhelyezett mécs gyen-  
ge is kisérteties fényt árasított  
el a srobában, a fehér párnákön

fekvő elhunyt nemzetes asszony  
 viassárga arca s imára kulcsott  
 kezei első pillanatra még e  
 gonvort tenemtiest is megborra-  
 tatták; de artán sietve kinyitot-  
 ta aródon szekrény felső fiók-  
 jait s megtalálva arótpocoetes  
 okmányt, art oldalroebébe rej-  
 tte. —

Asobaajtót óvatosan berávoa,  
 a mily neortelenül jött, époly  
 neortelenül távozott. —

Hideg csipős szél rörgette, a ko-  
 romsötét éjben a fák sárar galy-  
 lyait s hordta le a hávat a há-  
 rak tetejéről, a vén orpirtyó ső-

tét alakja hidegtől dideregve  
 s öförrongorodva kullogott ar  
 oroiágoton vissza elhagyatott  
 kunyhójába. —

Aringalom 'is a hosszú úttól  
 kimerülten s elfáradva ruhás-  
 tól ágyára dőlt s mihami-  
 rább elaludt. — — —

A mint tíz óra felé járt, Ba-  
 tók Pannát hara küldte, ki  
 névint felelemből, névint Ba-  
 lint parancsa folytán nivesen  
 megoortotta er este ar öreg béres-  
 sel a kunyhát. —

Másnap felálitották a ra-  
 vatalt, s a viassgijertyák sv-

morü fényre világítá meg a ki-  
szenvedettnek még holtá után  
is tisztelgetreméltó, nemes ar-  
vadásait, s nemesak a rok-  
ság, hanem a falu kicsinye  
is nagyja mégtette utolsó tisz-  
teletnyilvánítását a jósrivü  
nemzetes asszonyral.

A temetés delután Bórakor  
kerdődött, melyre a városi  
énekkar is ki lett rendelve.

A szertartás végertével négy  
legény vállára emelte a kopor-  
söt, melyet arörög plébános  
káplánjai segédlete mellett,

a gyászoló rokonság kíséreté-  
ben követett.

Arénekkart a férfiak is nők  
párosával hosszú sorban követ-  
ték.

A temetőbe vezető út, a befa-  
gyott tö partján, kigyórott fel  
a magaslaton fekvő sírkertbe,  
ar átellenben fekvő hegylányer-  
kövel fedett ormait a lenyug-  
vó téli nap bágyadt sugarával  
örönlé el, ar énekkar gyándala  
szomoruan hangzott el a néma  
s kihaltnak látszó temető-  
ben.

A főtisztelendő úr megható

bücsörtatója után a bedobott  
esonttáfagyott göröngy torn-  
pán hangzott fel. —

Lassan és meghatva tört  
hara a gyászolók tömege.

Legjobbán fájlalták el-  
hunytát a környék szegényei,  
mert egy áldott, nemeslel-  
kü asszonyt veertettek el ben-  
ne. —

### V.

A mint a kuruszlönő ra-  
vart álmaiból felébredt, gyor-  
san felkapaszkodott szegé-  
nyes ágyáról, sermeit sovány

kereivel dörsölgetve, nagyokat  
ásított. —

Mily nagy volt aronban ré-  
mülete, midőn mohón sebé-  
be nyúlva, a végrendelet abból  
hiányzott. —

Mint egy megsebrezt vad sikol-  
tott fel. —

— Oh én nyomorult elátkozott!  
kiáltott fel rikácsoló hangján, —  
tehát megint haortalan lett  
volna minden fáradságom. —

Mintán első dühe lecsilla-  
pult, ar elcsorított okirat keresé-  
séhez fogott. —

Atkutatta mindenekelett

ágyának s kamarájának minden rege-rugát, de látva, hogy itt hasztalan keresi; a tegnapi harajött után nyomról nyomra haladt előre, virsla sűrű keszeivel, majd jobbra, majd balra tekingetve a megfagyott havon kereste az elvesztett mányt. —

Mintán minden keresése hasztalának bizonyult, kény-  
hőjába vissatérve, elkezdésé-  
ben összekuszált haját kezdé  
göcsös ujjával tépegetni, s kin-  
jában sirt. —

— Segény fejem! segény fejem!  
kiáltá iktelenül, — mit fog mon-  
dani Batók, tudom ismeridni;  
lepiakolmi. —

Pénteken a jelzett időben csak-  
ugyan eljött Batók s a mint  
a dült areri vén asszonyt á-  
gyán guggolva találta; ki kö-  
szöntését alig halhatóan s fé-  
lénken viszonorta, megdőbönt. —

— Nos mi történt, hol van a  
végrendelet? — kérdé irgatóttan.  
beszélj tehát. Vera, talán beteg,  
vagy? —

Ne haragudjék nemzetes uram,  
visonrá elfojtott hangon, — engem

nagy bajért. -

- De micsoda baj? - kérde' irga-  
tott kíváncsisággal. -

- Képzeld csak nemretes uram,  
visszará ravartam én a végrende-  
letet parancsa szerint a fiókból  
kivettem, s a miés világánál  
még jól láttam rajta arót  
pecsétet; artán oldalrocbem-  
be tettem is sietve hara tér-  
tem. -

Regel a mint felebreddtem,  
legelső dolgom volt utánanér-  
ni; de legnagyobb rémülettel  
és reményem, hogy nincs rocbembem.

Batók mintegy kövívállva,  
hallgatta a kuruslöviöt. -

- Ste elmentted volna a végren-  
deletet, te pokoli fajzat? - kérde'  
haragtól nemegő hangon. -

- Mutasd rocbedet! - rivallt  
reá. - Vera öcska ruhájából ki-  
fordítá rocbét. -

- Nem látod serevesítlen, kiál-  
ta dühödten. - hisz egyik olda-  
la fel van feselve; így nem esoda,  
el kellett vesíteni a sietés körben. -

A rocb egyik oldala esaligyan fel  
vott feselve, mit Vera nagy ravará-  
ban, csak most vett észre onem is

tagadhatott.

- De hát hova lehetett? - kérdésre.  
vartan, - minden bironnyal meg  
kellett valakinek találnia, de  
hol és kicsoda?

- Most pedig te igyekezz! -  
főrnédre, - légy hallgatólagos  
mint a sir, hogy a gyamunál  
még árnyéka se merüljön fel,  
a titok kettőnké; mert ha ki  
tudódna, együtt kell majd  
bűnhődniek.

Ha vétkemül lökérül is a  
végrendelet; addig bántódomul  
nem lehet, míg a lopás nyit.

jára nem jönnek.

- Attól ne tartson nemre-  
ttem, esendes asszony voltam  
én mindig és az is maradok,  
vionorra sivalmas hangon, - sa-  
ját káromra a titkot csak nem  
fogom elárulni.

Batók erután a kuszó-  
ajtáját felrántva, siótlanul  
elrohant.

A bironnytalanság hová tűn-  
hetett el a kérdésses okmány,  
folytonos nyugtalanság és lá-  
ras irgatótságban tartotta.

Mily nagy volt a meglepetés és irgalom, midőn a körségbi-  
rája és a jegyző az elhínyt há-  
zában megjelentek; a végrende-  
letet hozzás és legörögösabb ke-  
resés után sem voltak képevek  
megtalálni. -

Villámgyorsan terjedt el a  
hír a faluban is tanakodtaka  
felett, ki lehetett a vakmerő  
tolvaj. -

Kajró, Batók s az összes ro-  
konság a törvényesek elé idér-  
tettek, egyenként hallgattat-  
ván ki az ügy érdemében; továb-

bá a családtagok a legcsökélyebb gya-  
mulat terheltek kimotortattak,  
s virogálat alá helyeztettek. -

De mind hasztalan, a tolvajlás  
nyomára jönni nem lehetett. -

Természetes következménye lön  
a sajnós eseménynek, hogy a kü-  
lönben sem igen bíralmas viszony.  
Kajró és Batók kört még fejeit-  
tebbé lön. -

Midőn Kajró a törvényeseké  
kihallgattatás után harajött,  
fiának négy szem kört fejeire  
ki gyarmuját Batókra néve.  
- Azt nem hihetem, - viszonya  
Andris, hogy ilyen alávaló



tette képes lett volna. —

Nem emlékezel még a mult nyáron? kérde atyja, mikor komáromosony vöröskertje miatt velem annyit erődött: de kő-  
lömben meglátjuk miként vég-  
rődik a virogálat. —

Batók fellépése is magavisele-  
te a törvényörök elött, bár ke-  
gyetlen lelki harcot kelle ön  
magával küzdenie, virtos és ha-  
tározott volt; úgy, hogy ellene  
mit sem lehetett bírnyítani.

Hogy a gyamnak még árnyé-  
kát se kellett fel, Fajróval egye-  
löre nem szakított, bár neheré-

re esett, gyakorta át is járt hor-  
zá. — — — — —

Vége felé járt a tél, beállottak  
a hideg böjti szelek. —

Március első napjaiban ar-  
utcakon is a koreomában roi-  
bongott és ögyelgett a katona  
pióteles ifjúság. —

Glossri kocsior vonult végig  
a falun, telve éreklő s felsal-  
langozott legényekkel. —

A sororás helyisége elött bá-  
més nép várta a kijövéket,  
a köréi csapásokból a crigá-  
nyok vidám zenéje hallatsott. —

Midőn Andris ketyke magatartással várakozó apja elébe jött, - beváltam - mondta büszkén, - azt kiáltották „tauglich“.

A szolgabíró úrnak pedig nevetve mondta a mellette ülő honvédparancsnok, - nyálka huszárok ebből a fiúból. -

- De már ennek én is örülök, - visonrá atyja öröretteljesen, - mikorben fia vállát veregette, - legalább világot még látni, s mi legfőbb harád és királyod iránt tartó kötelességed lennő. - Az eskületét után

ismét vígan s kurjongatva tértek vissza arujoneraik a faluba.

A mint Andris arudvára behajtott, ott várta már anyja, testvérjei stámt karokkal fogadták. -

- Nos fiám, így-e megorabdultál? - kérde anyja. -

Dehoggy, beváltam s huszárok.

A híre elismorodott Kajróné, - hát mégis igara volt apának, - mondta bánatosan, - is beteljesedett régi kívánsága. - Sőtlanul mentek be mindnyáján a szobába. -

- Látod annyjuk, úgy-e igaram volt, -  
mondá incoelkedve férje, - fiad is  
csak huorár lesz. -

- Elég baj ar veánk néve, visonrá  
sírán korva - ki pötölja majd tá-  
masunkat. -

Flála ar Lgnok, elég épek seröök  
vagyunk mi még ketten a mun-  
hára, artán Andris vera fogám  
örökké ott maradni. -

Flivogatóan intett már a meg-  
terített asztal, de irlett is ar  
bed a hosszú köcsüt után. -

## VI.

A melegebb napok beköszönté-  
vel megkerdődött a siántás, ve-  
tős, melyet a husvéti ünnepek  
vég napjai rakítottak félbe. -

Ar udvarokon élénk harer  
folyt husvét hétfőjén a haja-  
donok s legények közt, telt kan-  
csók s vedrek kíséretében. -

Andris sem maradt imádott  
járnak adósa, csak úgy coorgatt  
nóla a vir. - Fírsivult orera, bo-  
gár sermeinek élénk türe oly el-  
lenállhatlan varázst gyakorol-

tak kedvesére, hogy a mint a  
tornácra értek egy lesetlen pillá-  
natban a szép leányzó karcsúde-  
rekát hirtelen átölelé s forró  
csókot nyomott arcára. —

Nehertelme nézett égő fekete  
szemeivel rá — ha szabad arón-  
törés, — mondta megbántódva, —  
de a csók nem járja husvét két-  
főjén, mert a föld alá kellne  
bújni, ha valaki meglátott  
volna. —

— Nem tehetek róla kedves ga-  
lambom, — visonrá felhevülten  
mert úgy szeretlek, mint fes-  
lő ibolya a napsugárt, bocsás

meg, — folytatá engedelő hangon  
de többé nem teszem. —

Negédesen is szelid mosoly-  
lyal nézett a gyönyörű haja-  
don a délceg ifjúra, — most  
az egyszer még megbocsátok,  
visonrá nevetve, — de aztán  
többet ne törtéjjen. —

— — —  
A gyönyörű májusi estéken  
Andris rendszeren átment kedve-  
séhez s Batók engedelmével a  
háir mögötti kertbe vornultak. —

Az orgona, rózsák és jasminkok-  
ok virágai édes és kábitó illat.

tal tälték be a leget, a hold s a  
csillagok emyke erüst fényel öved-  
ték körül e kis földi jédent; ar  
ünepies esendet a fülemilék  
büvös éneke szakitá félbe a tá-  
volabb fekvő berekből. —

Elfeledve minden földi bút  
& bánatot a jövő erer terveiél  
fogfalkorott a két boldog men-  
mes. — Csak ha a körel kilátás-  
ban levő katonáskodásra tértek  
át benedkörben, borult el mind-  
kettőjük külömben ravantalan bol-  
dagsága. —

Batók esköben gyarosta átjárt  
a várooba, hol Fracror nevű öreg

iggyvédje aral birtatta, hogy a tör-  
vényörök a végrendelet fel nem  
találhatása esetében a törvé-  
nyes öröklést fogja megállapoi-  
tani. —

Ere várt is számitott a vör-  
róka, hisz er vitte őt a gyalá-  
ratas gonosztettre is, hogy önrö-  
& nagyraavágyó terveit kivihés-  
se. —

Elérkerett nek láttá már-  
most ar időpontot, hogy Kaj-  
riékkal vigkip szakitsan; mert  
kerdettül fogva nem volt irány,  
hogy Andris leánya után jár, —  
(egészen) másnak sánta őt a  
ravasz gonosztévő. —

Forró sugarakat lövett le a nap  
 a gyengén hullámzó kalászen-  
 gerre s a tikkantó meleg dacá-  
 ra ar aratók serényen dolgoztak,  
 a leányok vidám dalai a tücs-  
 kök egyhangú ciripelésével egybe-  
 folytak. —

A tó partjáról néha elvívve vé-  
 gig suhanó szellő felvidíté ar  
 ernyedetlen munkásolat. —

Frajró fiával szintén serényen  
 részt vett ar aratóásban. —

Déltájt letelepédtek a fe-  
 kerek aljába, mindannyian  
 jóízűen szorgoskodtak el a rövid

ebédet, miközben a vigan kotyo-  
 gó kulacs kérről kérré járt. —

Estefele Andris a falubament,  
 s át nézett Ersiékhez, ki a tor-  
 náeron ülve, a kertben eredett  
 zöld pasulyt tisztogatta. —

Dő estét Ersikém, — köszönté  
 vidáman s egy szép rózsaszálát  
 nyujta néki, melyet ar hálás  
 mosollyal keblére tűrött. —

— Lám nekem rózsám nincs,  
 visonná paprának — hanem  
 vedd ert a husos pasulyt, ar  
 jobban illik neked. —

Andris nevetve iparkodott a

pasuljt dolmánya gomblyuká-  
ba beékelni. —

Sives örömezt divajkodtak  
volna még tovább; ha időköz-  
ben Batók meg nem érkezik,  
ki bosnisan nérett a tornáer-  
ban ülökre. —

Ersi letéve kosárhaját apja  
elő szaladt, s-jó estét - kívánt.  
Andris kalapot emelve, ha-  
sonló kép iídvoile, melyet Ba-  
tók nem látottt ismereni. —

Ersi előbbi helyére visszate-  
ve, folytatta a pasulyhántást.  
Hát tis már elvégertétek ar-  
aratást? kérdé ingerült han-

gon Andrishez fordulva Ba-  
tók. — Még nem, — visomra And-  
ris — de holnaputánra kérek  
lesniük. —

— Te még is itt lérengsz, folytatá  
haragosan — pedig tudom, apád-  
nak süksége volna rád. —

Andris kérdőleg s meglepet-  
ve nérett Batókra, nem tud-  
ta mire maggarára kibivó-  
magaviseletét. —

— Bejöttem ar udvara egyet  
mást rendbe hozni, — visomra  
mentegetődrve — a legelőn a  
csikókat megnértem; artán  
pedig átjöttem Ersimhez lá-

to gatóba. —

Ejnye! de biralmasan beszélte leányomról, — viszontágyonjossan is kihívóan — mintha bizony már neked adtain volna; pedig abból nem les semmi; mert neked fiam még három hónapú élet kell leolgalnod a katonaságnál, Erőimnek aronban nem les ideje, addig te recád várakozni. —

Fülszében is másonak szántam, nem neked, jobban tetszed arint, ha kerülni fogod. —

Mintha tinta égből villámsújtott volna le Andrisra,

sorult lélekrettel halgatta Batóknak mélyen sirtő szeggyérvéit. —

Erősi, ki szintén tanuja volt e kínos jelenetnek félénken, habozva ment atyja elébe. —

De kedves atyám, mit vétett ellened Andris? — kérde, esdőleg tekintve nagy fekete szemével atyjára, — nem ígérted-e még még a múlt télen boldogult László néniemnek, hogy ő ar enyém lesz, kinck egyedüli kívánsága volt, hogy egymáséi legyünk. —

Aróta sok megváltozott, — viszontágy feddőleg is jól meggon.



doltam a dolgot, te nem vagy  
 abban a korban, hogy várakor-  
 hassál: most pedig egyszer min-  
 denkora kijelentem, hogy többet  
 együtt ne lássalak, külföldben  
 gondoskodni fogok róla, hogy  
 mindem kedvedek elmenjese.

Hangos rokogásban tört ki e  
 kinnéletlen nagy hallatára  
 Ersi. —

Andris, ki sokkal büszkébb  
 volt, hoggysem megkérlette  
 volna Batákot; ily durva meg-  
 támadás után: a rokogó leány-  
 nak kerest nyugtva, — Joten a-

led. — üdvölettel sietve távozott. —

Szenesiesen belett fejeve ar-  
 aratás, a termés jól firtett, s  
 nem volt garda, ki a sokott pa-  
 nasokkal elálhatott volna:  
 legjobban örült aronban: Dá-  
 vid kocsmáros, mert volt lega-  
 labb mit adósaitól szedhetni.

Pegény Andris sehoggy sem  
 találta fel nyugtát a kelle-  
 metlen találkozás óta, s hoggy bü-  
 jät, bánatát elölje; a kocsmába  
 kergett jürogatni. —

Arisnbónak pedig nem hiány-  
 rottak, mert pénre soh' sem volt  
 hián. —

Az ivásnak nem lett hoosra, vé-

ge, s nem egyszer jött hara ittás fővel. — Stijja, ki a dolgot már meg sokatta, lekordta fiát könyelműsége miatt. —

Andris belátva hibáját, megígérte, hogy többé nem megy a korcsmába. —

Batók durva fellépése után, titkon mégis kicsikörölte, hogy kertjük kerítése aljában Ersi-vel összejöhettek; itt panaszkodott a két szerelmes egymásnak. —

Vasárnap délutánon ként a törsanti ligetben sokott össze jönni a fiatalok, s hova Ersi is rendszeren eljárt. —

Ert tudva, Andris sem mulasztotta el a kedves alkalmat a találkorkhatásra; hol majd társas jätik, majd vidám ineklés könt kedélyesen eltelt az idő. —

Batók, ki rérint gardaságga, rérint a síóban forgo örökség miatt egyéb gondokkal vott tele; nem is gyanította, hogy léánya kihosararott kedvesével, itt ravartalanul összejöhök. —

Egyik vasárnap délután átment a korcsmába, Dávid korcsmáros, ki Kallós Jancsi esete óta Kájvök iránt nem a legjobb vonralommal volt eltelve; beszédkörben elárulta, hogy Ersi

kedvesével ilyenkor szokott találkoznia a ligetben.

Baták a kellemetlen hírlatalára egyenesen a ligetbe sietett, hol a fiatalság rembekötődött jätött.

Eppen Ersi állott bekötött szemekkel körön belül, midőn atyja gyorsan köreledett a társaság felé.

A mint észrevette őt Andris megrökökkent s a többiek is, kik már ismerték a porült visonyt, kellemetlenül érintve varták a köreledő vichart.

Barátnői körül egyik halban odasíjja Ersinnek, "jössz ar atyád".

A megrökökkent leány ennek halatalára a köteléket szeméiről gyorsan levántja; félig elpirulva is szemlesütve távozik a nádás felé.

"Hát te hova akarsz sompolyogni hasrontulán? kérdé nyers hangon atyja - így fogadta tenékem sötét és parancsomallesőre mégis keresed a találkozást ezzel a léhütővel!"

Andris e durva megjegyzés által mélyen sértve, - art kikérem unambátyám, - felett vissza büszke magatartással - hogy engem ily nevekkel illesen: ment külsőben én sem leszek ám válogató s a visonráoban.

- Nekem korád semmi koröm, vi-  
sionrá ingerülten, - te járj a ma-  
gad dolga után; de hagyj nyug-  
tot leányomnak. -

- Szegény Ersi! - mondák hal-  
kan társnői, kik a legényektől  
bűlön váltak; ezek pedig Andris  
köré csoportosultak. -

- Mi rosszat követett el avál  
Ersi, - folytatá Andris feke-  
vülten, - hoggert ar egy szabad  
delutánját, kedve s kívánsága  
szerint akarja eltölteni. -

- Majd gondoskodom arról, hogg-  
mi legyen kedve s kívánsága,  
visionrá dacosan, - most je-

dig aronál hara jöss, - kiáltott  
a megrémült leány felé, ki-  
kendőjét könybe lábadt szeméi  
felé tartva, megrégyemülten tá-  
vozott. -

- No ilyen apát sem szeretnék  
ám! - mondák többen, a mint  
eltávoztak. -

A mulatság eren kellemet-  
len esemény következtében, ter-  
mészetesen megszakadt, a lé-  
ányok is legények bűlön cso-  
portban lehargoltan törték vis-  
sra a faluba. -

Utköiben Andris pajtásai-  
val aron tanakodott, vajon  
ki lehetett az áruló. -

Utána néreink majd is kitudakoljuk, mondogatták többen társai körül. -

VII.

Vacsora után Andris a kocsmaiba ment, hol pajtásai hangos nevetés s kurjongatással fogadták. - Egy hosorudad boros, meg pálinkás üvegekkel süvünellepett sarakasztalnál foglalatt helyet cimborái körött. -

A mestergonendáról lecsinogó petróleumlámpás komályosan világítá meg a nagy kocsma robát, melynek két oldalán hosorú asztalok és padok

voltak elhelyezve. -

A lécrekkel körülvett szentében a kocsmaáros, Sali leánya s Lipsót fia fogolódttak, imét hosorván ki ar italt a vendégek száma; a tulsó félen levő robaikól a nyitott ajtókat a erigányok renije, iktelen s rekedt hangok kivéretébe hallatsott át. -

- Andris! megtudtuk már, hogy ki volt az áruló, - monda mellette ülé pajtása halkán, - Pali a ki odaát mulat, azt mondtá, hogy delután itt volt Batók s Dávid figyelmertette arra, hogy leánya kivan a ligetben. -

- Hát ez a crudar ember agy ar ko-

dik ellenem! - kiáltott fel inge-  
vülten, - de majd megtanítom  
in beesületre, tudom olvasnom  
kedvét a hirkordástól. -

Plánem légy most nyugton,  
csititá oromsiedja - lásd sokan  
vanak, még bajba keverheted  
magad, jobban tessék, ha iszol.

Mit bánom in, - felelé bovu-  
san - ha bajba is keveredem,  
mikörben poharát fenékiig ki-  
íritette. -

Minidig siirübben kerde ho-  
rogatni a sejs Sali a borosiive-  
geket. -

Epen a poharakat kerde töl-  
tögetni Andris, midön a keres-

máros ar avtalhoz jött, hogy ar  
üres iivegeket elhordja. -

A mint szemtül szembe lát-  
ja - a borontos hajii és szakállii  
csidöt, összerancolt hovelokkal  
és villogó szemekkel, ravivall  
haragosan, - hát magát mikör  
fogattam fel hirkordónak? -

A keresmáros megszeppent s  
félénken körültekintve viszon-  
ra, - miessoda hirkordónak, ert-  
nem érttem. -

- Nem inti, vagy nem akarja érte-  
ni, - kiáltá még ingerültebben -  
nygan ki mondta meg Batók-  
nak, hogy kinn vagyunk a ligst-

ben? Fierem lassan, in csak ak-  
kor szoltam Batóknak, mikor art  
kérdezte tőlem, hogy léányá hol  
van.

- Az nem igaz, mert Pali, ki ma-  
gokhoz egészen közel állt, hallotta,  
midőn art mondta, - "Erszivelém  
minden vasárnap összejö a liget-  
ben."

- Meg lehet külnömben, hogy  
igy mondtam, - visonrá szab-  
kora a koresmáros, - de hát  
mit vétettem én ezzel magá-  
nak.

Mit vétettél, te vén, erudarsá.

mulkodó! - kiáltotta, felpattanva  
ültéből somorédja fitykösét  
felkapta.

A megrémüлт koresmáros ert  
látva, a szünter felé fut a torka  
szakadtából kiáltva, - "hol vagy,  
Lipót?"

Lipót aronban látva a közelgő  
vihar, tanácsosabbnak vélte  
hátrálót fújni s a somorédro-  
bába menekült.

Andris nyomban utána (után-  
na) eredt; de erimborái őt vällon  
ragadva, a koresmából kivon-  
solták.

Hangos nevetés s kacajjal kísérté a bániér vendégség-ár irgalmas jelenetet. —

Borsutól lihegve s mámoros fövél tért haza Andris cimborái kíséretében, hol már mindnyájan aludtak. —

Atyja rendkívül nevetette fia botrányát s érte keményen megdorgálta. —

Legjobbán örült azonban éren Batók s nem egyszer mondogatói kárörvendve leányainak, — izzé milyen pompás ember ez a te Andrisod, — ugyan de nekik férválnék belőle!

Mily bánattal eltelve, némán hallgatta Ersei atyja kinnéletlen szemrehányásait. —

Ar emlíkeretes vasárnap óta Andris leányában egészen elváltatott, lehangoltan s egykedvűen végerte dolgát. —

Ar egykor vig sílettől perogó, csinos legény, becsett szemekkel is sápadt arccal nagy gondot szerzett szerető sütkérek. —

— Vedd ki a fejedből azt a leányt, fiam! — mondta többör atyja, — hisz fiatal vagy te még, leányt



pedig kaphatom elégét, csinosabb-  
nál csinosabbat s jönnödöt is.

- Tudom kedves atyám, - visorvái  
sromoruan - leány van elég, de  
Erzsinnnek párját e kerék föl-  
dön többé fel nem találom, ö-  
nélküle nem lesz nekem bol-  
dogságom er életben. -

- Mire való beszéd er Andris!  
ne keserítsd el ifjú életedet,  
után ma holnap úgy is fel-  
csapoz huroárnak: neked áll  
- a világ, csak kísérőbb fogod be-  
látni, hogy milyen gyerme-  
kes voltál. -

Birony magam is alig várom,  
- visorvái elkéseredetten, hogy mi-  
előbb megpróbádkassak jelen-  
legi nyomorult helyretemtől. -

A lenyugvó nap bíbor színű  
szegélyeré be - a sötétlő hegyek-  
kel övedrett láthatárt, a so-  
monii fürek karcsú ágai a tö-  
szellőtől ringatott s locsogó  
habjaival jätoradortak s a ber-  
kekből vidám madár ének  
hangrott fel, melybe egy tilin-  
kő bánatos hangja elegyült. -

Andris egy korhadtt fatörésin

ült.

Nyílt homloka; sötétkék or-  
rcsi, szabályos metortú orra  
és szájjával, a sennvedő vonásal  
arcában, kipödört kis fekete  
hajra; dús, göndör sűrű fekete  
hajja karcsú s mégis erőteljes  
termetével a délceg ifjú  
nem egy leány siveinek volt  
eszményképe.

Midőn hangzserét ar úde,  
öld pársitra letévé, bánatosan  
elmerengtek orrcsi a tó hab-  
fodrain.

Frannyü léptek raja segy-egy

megcsörrenő cserje szakitá fél-  
be ar esti esendet, melyet gon-  
dolataiba elmerült merelmes  
nem is látott hallani; csak  
midőn egy puha meleg kéz ne-  
heredett vállára, rérent fel álmo-  
dorásából.

- Te vagy az drága Ersikim,  
mondá meglepetve ar ültéből  
felgyenesedett ifjú, - s puha  
kacsoit keribe véve, bámulta  
ragyogó, bogár szemcinek türet.  
Mgy-e nem haragzol Andri-  
som? - kérde epedően, - hogy  
zavartalak; de nem állhattam

llent, hogy még egyszer ne lássa-  
lak s még egyszer ne beszéljek ve-  
led, mielőtt hazulról eltávoz-  
nál. —

Andris sápadt arcra er edes be-  
szédre láthatólag elborult, — már  
miért haragudnék rád? — kérde  
benaósággal, — te, ki értem annyit  
szenvedés és szenvedtél, — s karjai-  
val a hajadon haresü természet,  
mely hová gyöngéden közelebb  
simult átölelve, forró csókot  
nyomott ajkára; halkán s kiej-  
márásban susogva rebegé:  
— drága Ersikém! — melyre a  
közel bokorból egy gerlecsár bú-

gása felelt. —

A hold erüst sugarai a vergő  
lombokon átsűrődve; a tő apró  
habfodraival tündértáncot ját-  
sottak s csak a fel-fel ugri ha-  
lak vig lubier kolása szakította meg  
a néma est esődjét. —

— De hű fogor e hová marad-  
ni? — kérde szenvedélyes hangon  
Andris. —

— Hogyan is mondható ilyesmit,  
— visonniá neheretelöleg kedvese, — vagy  
a tiéd leszek, vagy senki másé. —

— De ha atyád máshoz kinyeres-  
vitrni akarja. —

Még akkor sem váltortatom meg

sándikornat -

Úgy tehát itt, az Esten szabad  
ege dlatt, elfogadod engem jegyese-  
diül? kérdé iüncépilyesen Andris.  
- Ogen elfogadlak, - visonrá meg-  
hatottan Ersi, - o nem leor az a  
hatalom, mely fogadásonat meg-  
másitaná. -

A két orerelmes kéjittavan  
borult egymás nyakába, (a liget  
fülemilii pedig édes, - bus - salai-  
kat rokozták. -)

A bájos hajadon karcsi denekát  
átoldva, visonnt er kedvese vállára  
borulva lejtett a orerelmespár  
a kies tó partján. -

A mint a falukor közeledtek, Er-  
si kibontakozott az ölelő karból,  
Doten veled Andrisom! - mondá  
két kerét elibe nyujtva, melye-  
ket kedvese forrón keribe kul-  
csolt o egy búcsu csókot nyomott  
ajkára. -

- Doten veled Ersim! - visonrá -  
o el ne feledd, hogy leveleimet  
Panna útyán fogom keridher jut-  
tatni. -

- Jól van édesem, Doten áldjon  
meg, - folytató elvükényülve,  
de most sietnem kell o apró  
kacsójával csókokat hintve után-  
na, a kanyargó ösvényen mint  
tündér elosont. -

Élénk sűrűs, forgás volt a vasu-  
 ti állomás his pályaudvarán, ment  
 a sok katonajoncs kijelölt álló-  
 másaik elfoglalására késült.

Fri síleltől, rokonától, vagy kedve-  
 sétől búcsúzott el, nem egy könyes  
 nemet hagyva maga után.

Andris éltés síleltől s kisebb  
 testvéreitől irókény búcsúzott,  
 s rokozó anyja nagy neheren tudott  
 elválni kedves fiától.

Az elrokozó vonat ablakából  
 még sokáig látni lehetett az  
 ujoncsok kendőlobogtatását,  
 melyet a pályaudvaron mara-  
 dottak élénken visorortak.

## VIII.

Batók leányát egyelőre nyugton  
 hagyta, ki csak távollevő kedvesé-  
 ne gondolt s kinek első levele-  
 már kebelén volt elrejtve.

Frisőbb aronban aron kellemet-  
 len hírel lepte meg, hogy egy ré-  
 gi ismerőse, egygardag, bűcélte-  
 sebb koni rigyvid őt nőül ven-  
 ni íhajtja.

Ersi, bár hírelgett hiuságá-  
 nak, mégis minden fényes  
 ígérlet, sőt még durva fenye-  
 getés által sem volt arna bír-  
 ható, hogy az illetőhöz férjhez  
 menjen.

Styja nem egyoncs nemeggett  
 a dühtől leánya makacságán,

de mindennek dacára rendíthet-  
len maradt orándikában.

November köze felé a kö-  
rség jegyzőjéhez egy levél érkezett,  
melyben legnagyobb meglepe-  
tésére értesítették;

"miserint a bemellékelt vég-  
rendeletet egy Brisák János  
nevű iwezes tót a múlt tél  
december havában.... körség  
határában az országoton ha-  
ladva a havon fekvő találta,  
art pinres levélnek vélvén fel-  
bontotta, de látva, hogy csaló-  
dott s mint nekik érthetetlen  
és értéktelen iratot börtéska-

jába helyeré. - Hara érkevin,  
egy alkalommal a kérdéses ok-  
iratot az iwegyvár felügyelő-  
jének megmutatta, ki azt el-  
szoosva a körség előjáróságá-  
hoz beküldötte, s mely okmány  
további tévedések elkerülése  
végett vizsgálomartatik."

A mint a jegyző a bemellé-  
kelt végrendeletet megnézte,  
s meggyőződött annak valódisá-  
gáról; titokban aronal körül-  
te a kérdésben levő fontosü-  
gyet a körség birájával s ezek  
egyetértésével a tövisnyrikhez  
beküldötte.

Rövid idő múlva Batók és Fráj-  
ró a törvényszékhez meghívást  
kaptak, Batók aron örömben,  
hogy a néqvárt örökséget végre  
mégis megszerezheti, rögtön  
útnak indult. —

Mily nagy volt aronban meg-  
lepetése, midőn a virsgálóbíró  
öt újból és részletesen kihallgat-  
ta; de még nagyobb remülete  
midőn a felvidéki körjegyző  
levele felolvastatott. —

— Látta e már a végrendeletet,  
hol és mikor? — kérde szigorral a  
virsgálóbíró. —

Batók habozott s nem felelt. —

— Nem er ar? — kérde s felmutat-  
ta a végrendeletet. —

Batók arersine elhalványodott,  
egész testében remegve, lázas irga-  
tottsággal mérte a végretes ok-  
mányt. —

Alig ejté ki ar — „igenlő” választ,  
egyszerre fejéhez kap s meztánc-  
rodva a földre rogyott. —

A rögtön elé hívott orvos a bele-  
get eltávolíttatá, jelentése szerint  
a beteg jobboldalát vérlhüdés ér-  
te, s hogy gondos ápolást igényel. —

Frájró, ki szintén kihallgatta.  
tatt, nem esékély ámulatba  
esett, ar úgynek ily váratlan

fordulatán. —

A mint tudomására jutott Batók romorú esete, őt felkeresve, a legműködésesebb lépéseket megtette. —

Midőn Batók állapotávalamivel jobbra fordult, kocsin karosiállítottatott. —

Bálint látszólagos javulásában rövid ideig tartott, mert újból nehezebb beteggé lőn. —

Ersi gyermeki vadaadással ápolta szeretésitlen atyját. —

Midőn egy este Frájó ágya mellett ült a betegelhatáran beszélgetett, Bálint ma-

gához intette Ersit. —

— Mit parancsolok kedves atyám? — kérde leánya. —

— Secreted e még Andriót? — kérde remegő hangon. —

Ersi, ki e kérdésre láthatólag elpirult, — igen kedves atyám — secretem, — visorára félénken. —

— Ne félj leányom, — mondá szeliden atyja, — nem haragszom ám többet reád érte. —

Frájó meglepetve halgatta beteg rokonát. —

— Ha Gábor bátyád beleegyezik, úgy legyetek egymáséi s iljetez holdogul, — mondá ünnepélyesen s remegő kerítoda nyugtá leányának. —



Eressi az örömtől s fájdalomtól  
egyreöre áthatva, a beteg ágya  
lőtt letérdelt s az odanyújtott  
keret forró esőruzáival elárasztá.

- Frösönöm édes atyám, - rebe-  
gé könyvtől elfojtott hangon.

Frájió sem tarthatta meg ma-  
gát a felindulástól s borontos  
szemöldei alól nehéz köny-  
vesseper gördültek arcaára.

- Nekem nincs semmi ellen-  
vetésem, - mondá benyövéssel  
Gábor - s ha szeretitek egymást,  
legyetek egymáséi.

Baták erután jobbát roba-  
nának nyujtá, melyet er  
meleg kérsorítással viszon-

zott.

Bálint szemlátomást nap-  
ról napra rosszabul lett s  
új év után egy harmadik  
sülhűdés követhetében rövid  
haláltusa után kisernevedett.

Eltemettése után, Eressi  
Frájióékhoz ment át párhet-  
re, hol az ériékany veortevőjét  
a családí rajos életben nem  
értte annyira: mint otthon  
sivár magányában.

Andris harmadik évét szolgál-  
ta serege Coehorságban voltál-  
lomáson midőn a poros hibosni  
hitánt.

Már több útközetben is szerencsésen ment vett. —

A körszínháznál rendezven a jejj-rö is olvasta el az érkező hadi tudósításokat a hallgatók élénk figyelmével. —

Ferülten nyughatatlanságban varták Andris önélei fiók levelét, melyel arháboru irgalmas kört ritkábban lephette meg övéit. —

Junius utolsó hetében a rég-várt levél végre megérkezett, melyben atyjának tudtára adja, hogy az egyik útközetben jobb karján veselyes lövebet kapott, s ennek közelhertében körhárba lett szállítva. —

Az első hetekben az orvos kétszer is jött hozzá naponta, de miután a golyó szerencsésen ki lett húrva, most már csak esekély mérvű orblárban szenved sarófnel való-szerűleg szabadságot tartni fog. —

— Szegény fiám! — mondta kényesre anyja — mennyit szenvedhetett, még a levélírás sem az övé. —

— Fátona dolog ez, — hirtatá Fajró — csak hogy a golyó lett szerencsésen eltávolítva, így már gyorsan kiheverheti baját. —

September kezdetés a rég öhajtvá vart Andris szerencsésen megérkezett. —

Fárt karokkal fogadták önélei,

Ersi szeméi pedig ragyogtak örömsütől, midőn délereg kedvesét viziontláthatta. —

A sok kenderősködésnek nem volt hossza vége, inkább kevesebb érdekesebb ilmineket pedig Andris fejeült figyelem kísért adta elő. —

Az ünnepek eljegyzés rövid idő múlva megtörtént, a lalodalmat pedig a teendő előkészületek miatt a jövő tavasza halasztották. —

Legboldogabb kornak volt ez a kemény próbát kiállott szerelmeseiknek. —

## IX.

A díszes virágzó akácok kellemes illattal áraszták el az erdő levegőt, melyben az édesen csicsergő fecskék vígan hajólván, az erdő alatti firkákön utolsó munkájukat végezték. —

Tarka kendőkkel fellebegtetett tőrös pely kapálodratt a tarkas kocsis előtt Batók udvarán, melyet a pajrán gyermek tömeg és bármis falusi népvett körül. —

Nini most jó Ersi! — sugták halkán egymásnak és csak kuggyan

höfihér ruhában, myrthus koszorúval fején, jött le a lépcsőn a bájos menyasszony vőfelyle karján a kocsikor. -

A templom sekrestyéjében már várta erüist gombokkal gardazon kívül dolmányában a felbokritarott pörge kalapját jobbjában tartva, Andris. -

Az esketést maga ar öreg plébános végerte, a szertartás után a fiatal háaspárhoz egy lélekemelő, sípbeszédet tartott a melyre a síp menyasszonyon kívül

a körül álló asszonyok közül nem egy könnyes szeműt. -

Az esketés után a fiatal háaspár az első kocsiban foglalt helyet, melyet a vig. nőnép hosszú kocsisorban követett. -

Visszaérkettükben a nőnaggy által fogadtatva, a lakodalmas nép a fényesen megterített hosszú aontelnál helyet foglaltak. -

Az aontalfőnél a vőlegény bájos menyasszonyával ült. -

A vőfelylek hordták fel az itkeket a szokásos mondókákkal fűszerezve is kerdték meg

a pohár köszöntőket is, melyek  
később a jó kedv terjedtével  
örömsilag megöröközték.

A cigányok tízes és százal-  
talanok a lakoma után csak-  
hamar táncra ingeltetve a  
könyvűvérű fiatalokat; sőt  
felvillanyozva a jó példát al-  
tal, később még arörögök is  
kedvet kapnak felfrissíteni  
ifjúkori emlékeit.

Ejfelkor a sorlásos menyas-  
sorny táncot derékasan vé-  
gigizta a kedves és deli meny-  
asszony.

Reggelfelé oszlott orít a jó-  
kedvű násznép, a mulatság  
aronban még a követkerő  
estén is folytatva lett; csak  
harmadnapra lett vége a so-  
kára emlékeretes lakodalom-  
nak.

Andris atyjától kikapta  
saját részét, neje pedig vala-  
mint atyja úgy néje öröksi-  
gével szép vagyont hozott ar új  
háttartásba.

Andris orogalma is munkás-  
vága rövid idő alatt fokozott mé-  
rű gyarapítá ar új gazdaságot.

A fiatal házaspár boldogsága  
 uronban határtalan lön, mi-  
 dön a porogás fiatal asszony  
 egy egyszéges fii gyermekkel  
 lepte meg férjét. —

Az öreg Frájó, ki délutánon-  
 ként gyermekeihez átjött,  
 csak úgy sugárzott az öröm-  
 től; ha nevető unokáját kar-  
 jaiban dédelgeté. —

Imintha a kaja sorra meg-  
 iniggett volna enyi ravarta-  
 lan boldogságot, az öreg Frájó  
 ró váratlanul nehéz betegé  
 lön. —

Gábor, ki fia könnyelmű haj-  
 lamait legjobban ismerte,  
 többnör figyelmertette beleg-  
 sége alatt, „hogy csak a paj-  
 táskodás és ivástól óvakod-  
 jék; család boldogságát e-  
 két gyengéje tehetően tönkre. —

Az általános tisztelt és  
 becsült férfui rövid szenve-  
 dés után kismult. —

Férje halála után Frájóné,  
 úgy saját, mint két kiselb  
 figyermekének birtokát An-  
 dris herelésére bírta; ki vé-  
 sinit ügyessége, résint néhány

jó termés által; úgy saját,  
mint a gondjára bízott va-  
gyontról rövid idő alatt meg-  
kétserente. —

A kedverő eredményt aron-  
ban egyuttal a mérőgardaság  
mellett gyakorlattal „okosru-  
gyümölcs”-es baromfitenyés-  
tés eszközölte. —

Ha merész munkájával  
készen volt, rendszeren a város-  
ba ment gyümölcs-és barom-  
fival kereskedni. —

Egykor a mint a vásártól  
haza felé hajtott, barátai

unszolására, — kik szintén a vá-  
rosban voltak, — a csárdába tér-  
tek, hol kedélyes pohararas köit  
kártyajátékhöz fogtak. —

Andrisnek kegyetlenkedés  
a szerencse, de később tetemesen  
vesztett, mi a játékhöz még in-  
kább ingerelte, s az italtól sem  
feledkezett meg. —

Frisőre jött az idő, midőn aron-  
taltól mámoros fővel felkelték  
együtt vágatva haza hajtottak.

Andris, kinek minden jó-  
tulajdona mellett, aron gyen-  
gése megvolt, hogy a rábeszélés-

nek könnyen engedett: dacra-  
ra, hogy elhunyt atyjának in-  
téseit még ilénk emlékeretés-  
ben voltak, cimborái nógatái-  
sára rövid idő múlva gyak-  
rabban fordult meg a kores-  
mában. —

Sőt később naponta ven-  
dégelön, pajtásai nem esékly  
örömeire; mert jó kedvében  
rendesen bökerői volt is sür-  
ta a pénzt. —

Erosinek férje eren új élet-  
módja semmiképp sem tetőzött,  
s gyakrabban ösörördültek

e miatt; de finje bohóttletai  
is tréfái, egyttal felesége se-  
lid engedékenysége folytán,  
komolyabb hári békétlenséget  
eddig még nem oltak. —

— Gondolt meg Andrisom! — mon-  
dá ilyenkor felesége, — most már  
nem csak magunkról, hanem  
his gyermekünkéről is kell gondos-  
kodnunk. —

Andris belátva hibáját, magá-  
ba szállott, s rövid időre abba  
hagyta a koresmajarást. —

A kora tavasz enyhén is  
jompásan beköszöntött, s répen  
röddelt a vetés, a szőlők sa-



gyümölcsfélék dúsán virágoz-  
tak; midőn egyregelesen a ke-  
gyetlen fagy mindent törve  
tett. —

Mintha csak le lett volna for-  
rása az iced, röld tenyészet. —

Az egész vidéken a legsiralma-  
sabb panasok voltak hallhatók;  
mert meg lett semisítve a gar-  
dagon igen kevéssé termés. —

Legnagyobb gyengéje a magyar-  
nak, hogy ily válságos alkalm-  
sággal, a helyett, hogy más  
úton is módos ipar kedvük  
a szenvedett vesztésüket helyre  
ütni; inkább a büfélejtés is

önkiszáradásában öli el keserűt. —

Andris sem volt különbe a  
többség, s ha előbb könyelme-  
ségből, most már büfélejtés  
miatt járt el a kocsmaiba. —

Ila arlott a bor, úgy most  
pénrsüke miatt inkább a pá-  
linka járta. —

A baromfió volt még ugyan  
esékily keresete, de saját orgal-  
mian meztakarított pénre las-  
sanként sőt mállozott; Lipót  
kocsmaáros pedig elég sives volt  
hitelbe adni. —

Soha sem volt a kőtanak  
annyi dolga, mint éperen évben,

a kocsmá hemrogett a sok  
vendégtől. -

"Er az átkorott hitel meg-  
rontó élősdie az ősmagyar  
családfának!" -

A kivethető évek átlagos kö-  
rűp termése, még mindig nem  
ültette helyre a szenvedett ves-  
teséget. -

Andris könyelmű életmód-  
ját pedig fokozott méroben  
folytatta, mindig jobban is  
jobban azon lejtőre jutott;  
a melyapégromlás felé öria-  
si léptekkel siettette: föld-  
jeinek legnagyobb része már

dob alá került s alig maradt  
annya, hogy övéivel tiortesé-  
gesen megélhessen. -

Anyja is felesége nem egy-  
szer kérték, hagyjon fel kö-  
nyelmű életmódjával, vál-  
laljon az uraságnál avagy  
másutt solgálatot; hisz a  
tiorteséges munka nem szé-  
gyen, de ő ilyen kor-gorombán  
vissrafelett, utalva családi  
bírnokeségére s hogy majd kikö-  
sörül a szenvedett csorbát. -

Az előbb délre az viruló egia-  
ségű fűzfű a folytonos pálin-

kaivás által alakjában is  
egészen megváltozott; mert  
beesett, lakósimi, duradtar-  
ca, sőt inkább gyürüvel öved-  
zett szemének meredt tekin-  
tete, rekedt és síháló hangja,  
görnyedt testtartása s elha-  
nyagolt ruháirata hús évvel  
idősbbé tévők. —

Aki őt csak pehány évvel  
előbb látta, bizonyára most  
ná nem ismert volna. —

Lelke is egészen elfásult és  
sivárá lón, durva környez és  
állatiassága a család örö-  
mökben már nem talált  
vigaszt és megnyugvást: sőt

az apa büne már a három ki-  
sebb gyermekén is meglátott:  
mert az első két viruló silet-  
től persgő fiú, sromorú ellenté-  
tet képerett a három véna, sa-  
padt arerü és görvélyes léány-  
gyermekkel. —

A szép fiatal asszonyt is meg-  
viselte a gond, hű és bánat s nem  
egyszer viroortoa környébe lábadt  
szemekkel találta rokkaja mellett  
a mámoros fővel haratiro Andris,  
ki gorombán utasította vissza Er-  
zsinek méltó szemrehányásait:  
sőt már több irben tettlegesség-  
re is elhagyta magát ragadtatni.  
Nem egyszer fogamra t meg az

ifjú nő lelkiében a gondolat,  
hogy javíthatlan férjétől el-  
váll; de gyermekei iránti  
szeretete s a remény, hogy fér-  
je talán mégis jobb útra tér,  
visszatartották a végzetes lé-  
péstől. —

Miközben férje saját vagyonát  
már tönkbe tette, több ízben  
ráakarta nejét bírni, hogy  
birtokára kölesönt vehessen,  
fel; de neje elég óvatos volt And-  
ris parancsainak nem  
áldozni: hisz úgy saját mint  
gyermekai jövője érdekében ál-  
lott, hogy vagyonát éppen föntart-  
sa. —

Nejének eren erélyes magatartá-  
sa, még elkeseredettebbé is foszl-  
tette a két háraستáros körti  
viszonyt. —

## X.

Egy borús és hideg decemberi  
napon megint (megjelent) eljött  
a bírói végrehajto' ar esküdttel  
Andris hárához minden ellené-  
se is utközlése dacára kölel-  
hetlenül összeirt minden hári bu-  
tot és marháat; csak a legzártsége-  
vellet hagyva a segény tönkre ment  
családnak. —

A butorok törvényes pécset alá té-  
tettek, melyeknek elárverestése  
rövid idő kérdése volt. —

Ersi, kinek még e szeggyent is át  
kelle írnie, a könyve egyik sar-  
kában siránkos gyermekeitől  
körvélve meghűvödött s keserve-  
sen rorogott. —

Keserű semre hányásolat tett  
önmagának, miért hagyta a  
dolgot idáig fejlődni; talán  
mégis segítnie kellett volna,  
sírja nyomorult és válságos  
helyzetén. —

A váratlan és leverő" híre át-  
jött az öreg Kápróné is. —

Mivé' lett szegény, szerencsét-  
len fiám! monda' könyvtelt  
szemmel bánatos anyja —  
nyomorult földönfutóvá!

Hányor irtettem és figyelmertet-  
tem, hányor juttattam eszébe  
becsület és tisztességben elhunyt  
atyjának oktatásait; de az mind  
nem használt. —

— Hát nekem kedves anyám!  
milyen életem volt az utóbbi  
években, mit kelle szenvednem —  
viszonyra elfojtott, keserű hangon  
Ersi, — mert nem elég, hogy gyer-  
mék bánat velem és szidalmazott foly-  
tonosan; de néha egészen elfelejt-  
kerve magáról, még meg is ütle-  
gelt. —

Tudom kedves leányom, nem kell  
mondanom, — folytatá' Kápróné — hogy  
túrtél mintegy szelid anygal;  
hanem azért még segíthetünk talán

a bajon, van még néked is, nekem is angyi, hogy adósságát kifirtessük: legalább megmenekülnünk a ségyentől, aztán magunkba fog szállani sutánna verünk, hogy valahol alkalmarást kapjon. —

Most pedig csillapítsd le fényed haragját, mond el néki tervünket; még nem lehet órákítősebe esni s minden jobbra fordulhat. —

A két nő egymás nyakába bontult s könnyes szemekkel búcsúzott el. —

A lefogtatás után Andris aróval átment Lipót koca-

mánsok s arra övöltötte fel, hogy legalább a jövő tavaszig adjon nékie időt, aztán kamatostól fogja visorafirtui tartozását. —

Lipót, kinek még élel emlíkeretében volt elhurlytattyján elkövetett súlyos megsértése; kívárvendve is gúnyosan válaszolá, — vártam én már eleget, nekem isvának firtéseim is ha valamiről; úgy most van legnagyobb szükségem a pénzre, én már többet nem várhatok. —

De legalább csak két hónapot adjon haladéknul, hogy meg legyen mentve a ségyentől, — folytatá

szójtott tompa hangon - és remény-  
lem, hogy felcségem s no konaim  
segélyével azt a néhány forint-  
tot minden bizonnyal megfo-  
gom fizetni. -

- Nem tehetem, viszonra könyör-  
telemül a keresztemre, - nekem  
a pénzre szükségem van. -

Levertem is magorvám távozott  
el Frász a keresztemre, s gondola-  
taiban elmerülve, öntudatlan-  
ul az elhagyott liget felé  
tartott. -

Homor, hóvataros felköl haván  
lyogtat az égen, sűrű ködlyepellel

volt elborítva a néma és elhagya-  
zott vidék, a fálmal sarmarai-  
val s hóval fedett ágai körül-  
hideg, csipős északról szívi-  
tett, a tavat is vidéket vastag  
hólepel borította. -

- Hely kell bősülnöm magam! -  
szóltott fel dühtől vesztő  
hangon Andris, - mit is nekem  
er a nyomorult, hitvány élet,  
csak szegény, gyálat és megre-  
ttség várnam s ha még el kell  
pusztulnom, pusztuljon el leg-  
alább a többi is!

A szél leesillopodtával a  
sírvi esendét az ögyelgönök

nehéres is bizonytalan léptei a  
megfagyott havon, sa lézben  
keringő varjak értelem kóvagi-  
sa a krita felbe. —

Még sokáig bolyongott An-  
dris kinn a mérső hidegben  
s mintha kísértetek üldöz-  
ték volna, dült arcvonásai  
örült nevetésitől rémítően  
stornultak. —

Már beesteledett, midőn  
erős hóivatarban járának  
is dideregve inkább udvarai-  
ra. —

Az utcai srobánál udvar-  
ra nyiló ablakból somorú-

an kívülágitott a pislogó méis  
lámpja. —

Andris óvatosan körültekint-  
tett, nehogy valaki észreve-  
gye is neortelenül a léser fe-  
lé tartott. —

Dofras keresgélés is tapoga-  
tódzás után megtalálta fji-  
sijét, melyet balkarjára he-  
lyezett, kopott bundáját pe-  
dig norosabbra hárva; úgy a-  
mint jött, távozott. —

A koresméban már keve-  
sen voltak, midőn Andris be-  
lépett s az asztalhoz ült, csak  
a sönterből árasztott, gyenge



fényt egy égő fagyúgyertya, úgy  
hogy a nagy helyiség sötét fél-  
homályban derengett.

Floron mehem egy üveg pálin-  
kát, mondá nekedt s fásult  
hangon Andris.

A keresmáros oiótlamul  
tette le a pálinkás üveget  
az ujonnan érkezt vendég elé,  
melget er félig kiivott.

Frajrot volt cimborái, mi-  
ta rosszabbra fordult dolga,  
lősan ként elhagyogattál; most  
is a hika somredasortalnál  
ültek, halkan bevilgettek egy

mással, néha kíváncsian né-  
tek át a dült képi s boron-  
tós hajú Andrisra, ki görnyed-  
ten ülve, üveges szemével mere-  
ven nérett maga elébe.

Az üveg hátralevő tartal-  
mát kihörpintve, felkelt  
s gyorsan a söntör felé tar-  
tott, hol Lipót ar üvege-  
ket rakosgatta.

Firetni jöttek. Nivaltt néi  
vénben forgó szemekkel, mia-  
latt elirántott fisoréjét a  
keresmárosra emelé.

A holtra némült keresmáros

ijedtiben felrognatt, a crelt  
tíveortett ítés pedig a poha-  
rak és ívegek köre rúdukt;  
melyek dirib danabra mint  
egy sít-pattanó bomba eső-  
römpöhe hullottak a földre.

A koresmáros egy merész oldal-  
ugrással a söntréből erután  
kimenekült s futással eredt.

Andris a villogó fejszével után-  
na iramodott, a mint Lipót  
ar udvarra jutott, a nyitva  
maradt pincébe rohant s a  
pincereajtót magára csapta.

Olive Frájó a pincereajtó-  
hoz érkezett, kiszemelt áldora-

ta már birtos helyen volt.

Néhány másodpercig mor-  
sulatlanul állt a pincereaj-  
tó előtt, de esalhamar lárisa  
felé rohant.

A felriasztott koresmavendé-  
gek közül a bátrabbak Frájó  
után futottak s a mint lát-  
ták, hogy a pincereajtótől hara  
felé tart, nosorat sejtve nyom-  
ban rövetkél, a többiek pedig  
elszéledtek.

Frájó ar udvaron keresor-  
túl, egyenesen ar utera oro-  
ba felé tartott, s a be nem

csorott srobaajtót felrántva,  
ott láttá felhomályban orze-  
nyes nyughelyen fekvő nejét, ki  
a kopras sírás és fájdalomtól  
kifáradva elaludt.

Döfői és sűrű fekete haja  
széthomolva sápadt s meggová-  
nyodott, srenvedő arcára is  
gyöngye vállainra hullott.

A sroba egyik sarkában pe-  
dig, kit külön ágyban feüid-  
tek fia s verna, kiasott leány-  
kái.

Első pillanatra maga is meg-  
borradt a gonortvő büns szan-  
lékától; de aztán eltörült

arcraal höngé, - könyörtelen voltál  
te, tehát könyörtelen lelek is!  
s fejejét neje fejére sühintá,  
már a második útsore herde  
emelni; midőn erős férfi kanol  
fogtál meg hátulról is lefejeve-  
verték a dühöngőt.

Neje álmából felrettorve,  
fájdalmában felsikoltott, - te  
vagy ar Andris! felkiáltással  
fejéher <sup>ker</sup> melyből omolva pata-  
rott a vér s vonagló ajkakkal  
párnájára vissradölt.

Te ocomány nögyilkos! -

rivaláltak reá a betódult férfiak, kik artán a (dühöngöt) nyomorultat karjainál fogva a tösséghárába vonorolták, hol a börtönben szigorú felügyelet alá helyezettett. —

Egyesre félreverték a harangokat, az álmorból felriadtott szmegréműlt lakosok a utcára futnak. —

Tűr van a koreomában!  
Tűr van a faluban! kiáltorák minden oldalról a megréműlt lakosok a koreoma felé rohantak, melynek pinere

allakairól kikés láng csapódott ki, mely a mellette levő deorkakeritést, s a csuppal fedett kocsiféret is lángba borította. —

A pinere mélyéből a mindjelenben terjedő lánghullámok közt a segélyt kiáltoró koreomárosnak velőt rázó jajgatása rémségesen hangzott fel. —

A kikés lángtengerben idehalál harcot vivő is kinosan vergődő égő-alaknak kitárt karjai a könnyelállandó stüröltök ereiben a vért megfagyaszták. —

Az erős vesperereajtót kulcs hiá-  
nyában felszeríteni nem sikerült,  
a segítségére bedobott kötelek  
pedig megégették.

Rövid idő múlva egy borras-  
tó robbanással a láng a betört  
padlózaton át a szobába kapott,  
eren pillanattól kezdve a szeren-  
csétlen kocsmáros nyomtala-  
nul eltűnt.

Kétségbeesett szajveszéklo" fia-  
tal neje öfne rúvált hajjal,  
ismonyattól eltorvult arccal és  
görcös vonaglásal rángatott kar-  
jaival magát a tömegből kiránt-  
va, a magas lángonlapiétól k

nűnyaldosott épsület felé rohant,  
Szegény jó férjem! kiáltá sünte-  
lenül sívora gató hangon, s talán örült  
kétségbeesésében magát a lángokba  
öli; ha őt erőse arkal a borrasztó rin-  
helytől el nem távolítja.

Midőn első kétségbeesése után né-  
mileg lecsillapult, mondá el ro-  
koga könnyeztetve, - hogy szerencsét-  
len férje néhány nappal ezelőtt kapott  
új szállásmányt, melyből egyik pá-  
linkás hordó legörgetése alkalmával  
sérülést kapott; valószínűleg férje  
pillanatnyi csavarában világot látan-  
ván gyújtani, volt saját szerencsét-

lenségének okója. —

A dühöngő sílvihar Eösvér-  
tében a kocsmára rövid idő alatt  
egészben lángba borult. —

A sűrítő siltől kergetett sűrű  
lépelyhek kovályogtak a levegőben,  
a nyaldosó magavánzó-  
pok kisínteties fényel. áras-  
ták el a hótól fehérítő vidéket.

Csak a derék túróltók ember-  
feletti erőlködésének sikerült  
megmenteni a somredősiile-  
teket a dühöngő elemtől. —

Hajnalban a füstölgő ro-  
mokból egy megsemmesedett  
kontráit hirtak ki, a szeren-  
csétlen kocsmárosait, melyet  
az udvaron helyettek el. —

Reggel az országoton a sze-  
renséttenség, sűrűhegy mellett  
haladt el egy döcögő kocsi  
két pandur körött ülve And-  
ris, farósinin arercral is le-  
horgasztott fővel. —

A uterán ögyelgők s járó ke-  
lők somorian tekintettek

a kocsin ülő szerencsétlen  
emberre s halkán mondogat-  
ták egymásnak:

"Nisik Andrist a törvény  
elibe."

Ersei a súlyos seb következté-  
ben sokáig élet és halál között  
lebegett, de végtére megis gyö-  
rött ifjú, erős természet.

Midőn lassanként felé-  
pült, a melegebb tavaszi dél-  
utónokon arakáftól he-  
ánnyékkolt hárs-előtti padon

ülő, szemlélte gyermekei ör-  
tatlan játékát, s erekleben ta-  
lálta fel mély lelki fájdalom-  
ma és bánata egyuttal a meg-  
nyugtató vigaszt és neményt.

Nem kicsinyes öntépelődés,  
 könyelmisség, parar minték-  
 telenség, hanem becsületes  
 munka, kitartó szorgalom,  
 józan mértékletes életmód,  
 e három ősmagyar erény emel-  
 te fel hősiess nemzetiinket  
 ama fényes polcra, melyet  
 magának egy nagy Lajos is  
 dícső Holló's Mátyás alatt  
 Európa művelt nemzeti  
 között kivívott s melyet

minden bizomnyal egyjöv-  
 vendő" második éverredre is

ki fog vinni! —